

KATONÁNÉ NEMES GYÖNGYI

szakvezető tanító

SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános Iskolája,

Művészetoktatási Intézménye,

Napközi Otthonos Óvodája

Szeged

Szövegfeldolgozás 4. osztályban kooperatív módszerekkel*

Óratervezet

A munka tervezése során figyelembe vettem az életkori sajátosságokat, a már elsajátított technikákat, eljárásokat, a tanulók szociális kompetenciájának minőségét. Számítottam az egyéni élményekre, érzelmekre, tapasztalatokra. Igyekeztem olyan módszereket mozgósítani, amelyek élményszerűvé teszik a tanítási órát, és biztosítják a tanulók képességfejlesztését. Célom volt a szövegben rejlő erkölcsi normát több kontextusban is megvizsgálni. A drámajátékok alkalmazásával életszerű helyzetek bemutatása, megélése volt a szándékom. Az osztály kooperatív munkavégzése magas színvonalú, ezért az ilyen munkák uralják ezt a tanítási órát is. A csoporton belüli munkamegosztást a tanulók már önállóan végzik, így a tanórát nem terhelte ennek szervezése. Az érdekes, tevékenykedtető feladatok végeztetése segített fenntartani óra végéig a motiváltságot és a fegyelmet.

A feldolgozandó szöveg a következő:

Gyurkovics Tibor: Hegedű az osztályban

Visongva törtünk be az osztályba. A szeptemberi nap ott úszott a levegőben, arany rácsokat dobott a padokra. Olyan volt még az idő, mintha méz lengte volna be. A nyár bennünk égett, a bőrünkön, az ereinkben futkározott. Mi is futkároztunk.

- Az az én padom volt!
- Oda én ülök!
- Menj a másik oldalra!

Rikoltoztunk, foglaltuk a helyünket, mintha életfontosságú lett volna, ki hova kerül? Lökődöttük egymást, volt aki a kardigánját dobta foglalónak a pad ülésére. Egy másik a tizórais táskáját röpítette. Röpödöstek tárgyak, gyerekek.

Zsóka magában állt. Kedves, széles arcán nem látszott tülekedés, a fal mellé húzódott. Kővér testén feszült a kék kardigán, dudorodtak a kis testdarabjai, majd szétpattantak a gombok. Vastag lábán magas szárú cipő, kezében tartotta a táskáját.

Az utolsó helyekért folyt a küzdelem.

- Én nem ülök a Zsóka mellé!
- Ülj te. Majd megeszi a tizóraidat!
- Hogyne! Ülj te. Olyan sovány vagy, melletted elfér.
- Vagy agyonnyom. Köszönöm.
- Kipréseli belőled a levegőt!

A lányok gonoszul kacagtak, hancúroztak, Zsóka arcán piros foltok jelentek meg, állt a fal mellett, kezében a táskájával.

Bejött a tanítónő. Elcsöndesedtünk. Ragyogó arccal állt a katedrán, kezdődhet az új iskolaév.

---

* A bevezető elméleti rész a Módszertani Közlemények előző számában (2011. 51. évf. 2.) olvasható. (A szerkesztő)

– Na, gyerekek, megvagytok! Hü, de megnőttetek! Mutassátok magatokat! Mindenki megtalálta a helyét? És te, Zsóka, hova ülsz?

Zsóka lenézett a földre.

– Még nem tudom.

– Hova akarsz ülni, kislányom?

– Nekem mindegy.

– Keress magadnak egy helyet, és ülj le szépen.

Zsóka csak állt. Tartotta kezében a táskáját. Meg a hegedűt. Hátul megszólalt egy hang:

– Nem fér el egy padban.

Aztán még valaki belekiabált a kezdődő nyüzsgésbe:

– Üljön egyedül.

– Van hátul hely, ott talán elfér.

– Pókhású!

A tanítónő pisszegett.

– Hordó!

– Dehogyis! Dinnye! – Nevettek, visongtak a lányok.

– Görögdinnye!

– Görög Zsóka!

A tanítónő rendet teremtett.

– Gyerekek! Mi ez a felfordulás? Elég legyen ebből. Csend! Ki akar Zsóka mellett ülni?

Mindenki elcsöndesedett, magában kuncogott egy-egy hang. Még a légyzűmmögést is meg lehetett hallani. Aztán nagy sokára fölállt egy vézna kislány a második padban, Margit.

– Én szeretnék Zsóka mellett ülni. – Alakját furcsán megdöntötte, mintha szégyellné magát. Zsóka szedte a cókmojkját, lassan elindult, vitte a táskáját meg a hegedűjét. Bepréselte magát a padba, aztán lerakta a kezéből a holmit. Oldalvást Margitra pillantott, igyekezett összehúzódkodni, kezét ügyetlenül a padra tette és figyelt.

– Hát elkezdjük a munkát, gyerekek! Ki tud valami szép verset, vagy köszöntőt? Aztán neki a tanulásnak.

Lökdösték egymást a gyerekek. Persze, senki sem akart vállalkozni.

– Kérem... – Állt föl Margit. – A Zsóka nagyon szépen tud hegedülni... Ő játszhatna valamit...

Mikor az ablakuk alatt elmegyek, mindig hallom, hogy játszik.

– Nagyon jó! – A tanítónő megörült, a gyerekek megint kuncogni kezdtek. Sugdostak.

– Összeroppan a hegedű!

– Meg se tudja fogni! – Lökdösték egymást, kezüket szájuk elé kapva.

– Kiejti a vonót a kezéből!

– Na, kislányom, játsszál nekünk valamit.

Zsóka fölállt, céklapiros arccal.

– Nem nagyon tudok... Csak két éve tanulok...

– Nem baj, játsszál valamit.

Zsóka nagy szégyenkezve magához emelte a hegedűtöket, kinyitotta, és óvatos kézzel, szinte dédelgetve kivette a hegedűt. Aztán a vonót fölemelte, a hegedűt az álla alá szorította.

– Elszakad a húr – sugdostak a lányok. És mintha csak varázsütésre történt volna, csakugyan elpatant az egyik húr, levágódott. Zsóka csak állt, piros arccal. Aztán egy gyerek fölugrott a hátsó padok egyikéből, és hozta a hegedűjét.

– Itt az én hegedűm! Játsszál ezen! – nyújtotta Zsókanak, aki már azt se tudta, hova bújjon zavarában. A tanítónő biztatta. Zsóka röstelkedve tette le a magáét, és átvette a lánytól a hegedűt, aztán hirtelen az álla alá fogta, és játszani kezdett. Eleinte remegett a hang, mintha csak rossz helyen markolászta volna, de aztán egyre egyenletesebben, gyönyörűbben zengett a dal. A gyerekek visszafojtva hallgatták. A hegedű hangja boldogan szállt a teremben. Egyik-másiknak pálásodott a szeme is. Aztán elhallgatott a hegedű, a gyerekek tapolgni kezdtek. Zsóka boldogan állt a teremben.

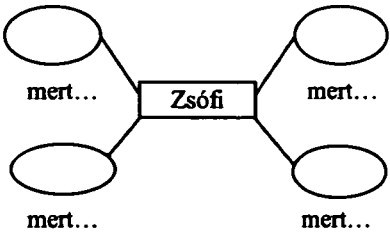
Tízpercben pedig lerohantak a hegedűvel, ellopták a lánytól. Zsóka sírdogált, pufók arcán folytak a könnyek. De csakhamar megvigasztalódott, hozták vissza a hangszert a főgonoszok.

– Megcsináltattuk a pedellussal. Most majd megint játszol nekünk, jó? – És körülvették a nagydarab lányt. Az osztályba besüttött a puha napfény.

Az óra szerkezeti elemei, didaktikai mozzanatai	Az óra menete	Idő	Eljárások, módszerek, eszközök, munkaformák
I. Ráhangolódás	<p><i>Egy képzeletbeli kirándulásra hívlak benneteket!</i></p> <p>Relaxáció: Zene és szöveg segítségével egy élmény közeli állapot elérése.</p> <p>A gyerekek az asztalra hajolnak, csukott szemmel hallgatják a lágy-hangon szóló szöveget és zenét.</p> <p><i>Képzeljétek el, hogy új városba költöztök. Új iskolatársak, új iskola vár rátok. A szeptemberi langyos szél simogatja arcotokat, amikor ünneplő ruhában átléptek az új iskola küszöbét. Bizakodva léptek a tanító néni elé, aki kedvesen mosolyog, majd bemutat a gyerekeknek. Ők elhúzódnak mellőletek, összesúgnak mögöttetek. Valami nem tetszik nekik a külsőtökben. Nem értitek a helyzetet. Senki nem akar veletek barátkozni. Nagyon magányosnak érzitek magatokat. Ki segíthetne?.....</i></p>	3'	<p><i>Frontális munka</i></p> <p>(CD-lejátszó)</p> <p>Tanítói irányítás</p>
Rögzítés	<p>Szenzitívitás megjelenítése kis nyomtatott lapokon.</p> <p>Mit érzékeltek az élmény alatt?</p> <div data-bbox="344 1197 729 1358" data-label="Diagram"> <pre> graph TD A[ ] --- B(íz) A --- C(hang) A --- D(illat) A --- E(szín) </pre> </div> <p>Az érzékelés megbeszélése után egy mondatot alkotnak a tanulók, melyben a témával kapcsolatos érzelmeket fogalmaznak meg.</p>	3'	<p><i>Egyéni munka</i></p> <p>(Nyomtatott lap)</p> <p>Szenzitív pedagógia alkalmazása.</p> <p><i>Frontális munka</i> Beszélgetés</p>

Motiváció	<p>Történet alkotása a szövegből kiemelt kulcsszavak segítségével. Csoportokban dolgoznak a gyermekek.</p> <p>Kulcsszavak: <i>rikoltoztunk, padom, kövér, helyét, gonoszul, köszöntőt, hegedülni, tapsolni kezdtek.</i></p> <p>Ellenőrzés: Minden csoport bemutatja szóban a kitalált történetét.</p>	6'	<p><i>Kooperatív csoportmunka, megbeszélés</i></p> <p>(Táblai szókérték)</p> <p>Értékelés, dicséret</p>
Célkitűzés	Hallgassátok meg Gyurkovics Tibor: Hegedű az osztályban című történetét!		Tanítói közlés
II. Jelentésteremtés	<p>Címmeditáció: Miről szólhat a szöveg? Mít jósolhatunk a címből?</p>	1'	Megbeszélés
Ismeretszerzés	<p>A szöveg bemutatása tanítói felolvasással.</p> <p>Spontán reakciók meghallgatása. Egyéni észrevételek szabad szárnyalása.</p>	2'	Tanítói bemutatás
Adatgyűjtés	<p>„Sétáló” érvek kártyán: <i>Minden tanuló kis kártyára három érvet ír Éva mellett vagy ellen. Ezekkel a kártyákkal sétálni indulnak, majd adott jelre megállnak, és a legközelebbi társukkal ismertetik érveiket. Ezt háromszor megismétlik.</i></p>	2'	<p><i>Frontális munka</i> Beszélgetés</p> <p>(Kis kartonpapír)</p> <p>Egyéni érvelés</p>
Elemzés	<p>A szöveg újraolvasása „belső hang” technikával. <i>A tanulók egyenként, hangosan olvasák a szöveget, majd a párbeszédnél, adott jelre megállnak, és egyes szám első személyben kihangosítják a szereplő gondolatait, érzéseit.</i></p>	3'	<p><i>Frontális munka</i></p> <p>(Tankönyv)</p> <p>Kritikai gondolkodás fejlesztése</p>
Rögzítés, információ keresés	<p>Szövegértési feladatok megoldása a munkafüzetben.</p> <p>Érvelés ördög-angyal játékkal: <i>A csoportok képviselői ördög, illetve angyal szerepét játsszák. Az ördög mindig negatív érveket, míg az angyal pozitív érveket mond egy ellentmondásos situ-</i></p>	2'	<p>(Munkafüzet)</p> <p><i>Egyéni, páros munka</i></p> <p><i>Csoportmunka</i></p>
		3'	

Problémamegoldás	<p><i>ációban. Egy szereplő pantomim játékkal jelzi, ahogy viselkedése alakul az érvek elhangzása után.</i></p> <p><i>Üljön-e valaki Zsófi mellé?</i></p> <p><i>Ő:- Ne ülj mellé, olyan kövér, nem férsz el!</i></p> <p><i>A: - Ülj mellé, kedves, segítőkész lány! stb.</i></p>		Drámajáték
Tényanyaggyűjtés	<p>Csillagvita egy eldöntendő kérdés megvitatására: Számít-e a külső?</p> <p><i>A csoport egy tanulója mindig „igen” érvekkel válaszol a társak „nem” érveire.</i></p> <p><i>Az érvek elhangzása után közös álláspontot alakítanak ki „egyetértési játékkal”.</i></p>	5'	<p><i>Kooperatív csoportmunka</i></p> <p>Vita</p>
Következtetés	<p>Egyetértési játék:</p> <p><i>Egyetértünk abban, hogy a külső...</i></p> <p><i>Mindketten azt gondoljuk, hogy a belső tulajdonságok...</i></p>		<i>Kooperatív páros munka</i>
Rögzítés	<p><i>Megegyezik a véleményünk abban, hogy az ember értéke...</i></p>	4'	(Nyomtatott lap)
III. Reflektálás	A szövegből szerzett ismeretek alkalmazása különböző élethelyzetekben.		<i>Kooperatív csoportmunka</i>
Alkalmazás	<p>1. csoport: Kérdezzük meg az író! Riport a képzeletbeli íróval.</p> <p>2. csoport: A főszereplő hangulatváltozásának kifejezése színekkel.</p>		(Kartonból kivágott szív)
Következtetés	<p>3. csoport: Fotóalbum készítése állóképpel és képszöveg alkotásával. Zsófi felnőttkorban, időskorban. Következtetés a gyermek jellemvonásai-ból. Varázspálcával a fotó főszereplőjének életre keltése, megszólaltatása.</p>	8'	Drámajáték
Problémamegoldás	<p>4. csoport: Jellemtérkép készítése Zsófiról: Négy belső tulajdonság írása indoklással.</p>		

<p>Ellenőrzés, értékelés</p> <p>Házi feladat kijelölése</p> <p>Értékelés</p>	<div style="text-align: center;"> </div> <p>5. csoport: Kitüntetés a történet bármely szereplőjének. Az érem szövegének megfogalmazása.</p> <p>6. csoport: A történet folytatása.</p> <p>Minden csoport bemutatja alkotását.</p> <p>Tartalommondás tömörítéssel, a cselekmény megváltoztatásával.</p> <p>Csoportértékelés némán: Gratuláljatok egy kézfogással annak a társatoknak, aki a legtöbb érdekes dolgot mondta a mai órán! Tegyétek kezeteiket annak a társatoknak a vállára, akivel nagyon jól tudatok együtt dolgozni!</p>	<p>(Nyomtatott lap)</p> <p>(Sárga kartonból kivágott érem)</p> <p>Beszámolás Dicséret, jutalmazás</p> <p>Tanítói közlés</p> <p><i>Csoportmunka</i></p> <p>1'</p>
--	--	--

PATAJ KLÁRA
szakvezető tanár
SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános Iskolája,
Alapfokú Művészetoktatási Intézménye,
Napközi Otthonos Óvodája
Szeged

Szecessziós séta Szegeden

Ökoiskolánk témahetében – minden évben – lehetőségünk van hosszabb időre is elhagyni az épületet, célzott feladatokkal megismerkedni a várossal, gyalogos léptékkal és részletekre is kiterjedő alaposan szemlélni épített környezetünket. A témahetünk legfontosabb célja, hogy elhagyva az iskola épületét, minden korcsoportnak megfelelő feladatot adva ismerje meg városa mikrokörnyezetét. Kollégánóm ismertette 5-8. osztályig a témahét programjában szereplő feladatokat.